

Leikskólinn Hjalli

Skólanámskrá

2022-2023

Efnisyfirlit

Inngangur	2
Um leikskólann	2
Táknbirting leikskólans	2
Skólaföt	3
Skólasöngur	3
Hjallavefurinn: www.hjalli.is	3
Gildi skólans og hugmyndafræðilegar áherslur	4
Menntastefna sveitarfélags	4
Hjallastefnan í hnotskurn	5
Kynjanámskrá Hjallastefnunnar	5
Lotur	6
Meginreglur	7
Grunnþættir menntunar	9
Læsi	9
Sjálfbærni	10
Lýðræði og mannréttindi	11
Jafnrétti	13
Heilbrigði og velferð	14
Sköpun	15
Samþætt og skapandi leikskólastarf	17
Læsi og samskipti	17
Tölvur og tæknilæsi	18
Heilbrigði og vellíðan	19
Sjálfbærni og vísindi	20
Sköpun og menning	21
Fjölskyldan og leikskólinn	22
Tengsl skólastiga og fimm ára starf	23
Sérkennsla	24
Leiðarljós leikskóla	25
Mat og eftirlit	27

Inngangur

Skólanámskrá leikskólans Hjalla er leiðarvísir um starfsemi hans. Skólanámskráin gefur fyrirheit um það hvernig leikskólinn muni vinna að þeim uppeldismarkmiðum sem hann hefur sett sér. Skólanámskrá þjónar einnig þeim tilgangi að vera upplýsingaveita til starfsmanna, foreldra, rekstraraðila og annarra hagsmunaaðila skólans.

Samkvæmt lögum er leikskólastýran Ásdís Eydal ábyrg fyrir gerð skólanámskrár. Að auki komu fulltrúar Hjallastefnunnar ehf. að þeim þáttum námskrárinnar sem eru sameiginlegir öllum leikskólum Hjallastefnunnar.

Um leikskólann

Leikskólinn Hjalli er staðsettur við Hjallabraut 55 í Hafnarfirði. Leikskólinn hefur verið rekinn af Hjallastefnunni ehf síðan árið 1999, en var frá opnun skólans í september 1989, rekinn af Hafnarfjarðarbæ. Hjalli starfar eftir Hjallastefnunni sem einmitt dregur nafn sitt af leikskólanum. Framkvæmdastjórar Hjallastefnunnar ehf eru Bóas Hallgrímsson og Alma Guðmundsdóttir. Leikskólastýra Hjalla er Ásdís Eydal. Aðstoðarleikskólastýra er Margrét Sigurðardóttir. Sérkennslustýra er Borghildur Alfa Arnbjörnsdóttir og ráðgjafar skólans er starfsfólk Hjallastefnunnar á hinum ýmsu sviðum en einnig eiga stjórnendur gott samstarf við starfsfólk á skólaskrifstofu Hafnarfjarðar.

Í Hjalla eru að meðaltali 150-160 börn og um 50 starfsmenn. Skólahúsnæðið er tvískipt, annars vegar aðalbyggingin sem er 1015 m² og hins vegar yngri eining sem stendur við aðalbyggingu sunnanverða. Yngri eining er um 160 m². Aðalbyggingin skiptist í sex kynjaskipta kjarna. Tveir kjarnanna eru fyrir 2 ára börn, fjórir kjarnar eru fyrir stúlkur og drengi á aldrinum 3-4 ára. Yngri eining er í öðru húsi og þar eru tveir kynjaskiptir kjarnar fyrir börn frá aldrinum 13 mánaða til 2 ára, fjöldi er eftir aldri og stærð árganga.

Leikskólinn er opinn frá kl. 7:30 á morgnana til 16:30 síðdegis og er dvalartími barnanna mismunandi. Samkvæmt reglum Hafnarfjarðar skal dvalartími barna vera að lágmarki 5 klst. á dag og að hámarki 8,5 klst. á dag.

Gjaldskrá skólans er sú sama og hjá öðrum leikskólum sveitarfélagsins. Umsóknir um leikskóladvöl í Hjalla fara fram í gegnum skólaskrifstofu Hafnarfjarðarbæjar og á hafnarfjordur.is/mínar síður.

Táknbirting leikskólans

Meðal tákna leikskólans bæði inn á við og út á við eru m.a. merki Hjallastefnunnar og fáni auk skólabúninga barna og starfsfólks og skólasöngs Hjallastefnunnar. Hjallastefnumerkið er hannað af höfundum Hjallastefnunnar í samvinnu við foreldri í einum af skólunum okkar. Merkið

myndar H með þaki sem er alþjóðlegt tákn Bliss-kerfisins fyrir „skjól“. Stúlka og drengur eru í sitt hvorum hlutanum sbr. kynjauppeldi Hjallastefnunnar en þau leiðast sem er tákn fyrir þjálfun kynjanna í samskiptum og vináttu. Blómið milli þeirra er tákn fyrir tengsl stefnunnar við náttúruna og þá áherslu sem lögð er á að rækta virðingu fyrir umhverfi og samfélagi.

Skólaföt

Skólaföt fyrir ungt fólk á öllum aldri hafa verið hluti af Hjallastefnustarfi í fjölmörg ár og setur það sterkan svip á allt okkar skólastarf. Fatnaður er merkingarbær og því telur Hjallastefnan skólafatnað mikilvægan þátt í starfinu. Þegar börnin eru í skólafötum þá tökum við frekar eftir þeim sjálfum frekar en fötunum sem þau klæðast. Samkeppni og metingur milli barna minnkar stórlega en fyrst og síðast er það gleðiefni að geta boðið uppá vandaðan fatnað sem er bæði fallegur, þægilegur og börnin geta verið sem mest sjálfbjarga. Mikil ánægja er með þetta fyrirkomulag, liðsheild skapast, foreldrar og forráðamenn spara pening og starfið verður enn ánægjulegra í þægilegum fatnaði.

Foreldrum er tilkynnt um fyrirkomulagið strax í upphafi þegar þeir velja leikskóla. Allan skólafatnað er að finna í vefverslun á heimasíðu skólans.

Skólasöngur

Skólasöngur allra skóla Hjallastefnunnar er við ljóð sex ára stúlku í Barnaskóla Hjallastefnunnar í Garðabæ, við lag sem afi stúlkunnar; Atli Heimir Sveinsson, gaf Hjallastefnunni.

Skólasöngur Hjallastefnunnar

Lag: Atli Heimir Sveinsson. Ljóð: Auður Teitsdóttir

Í skóla er gaman,
krakkar leika.
Strákarnir/stelpurnar dansa,
stelpur/strákar spinna,
gleði finna.
Hlæja og hlæja í hjarta sér
Hlæja og hlæja í hjarta sér

Hjallavefurinn: www.hjalli.is

Leikskólinn Hjalli á sína eigin heimasíðu á: hjalli.is/hjalli sem er hluti af leikskólakerfi Karellen og Mentor. Heimasíðan er hluti af samþættu rekstrar- og vefumsjónarkerfi sem sérhannað er fyrir leikskóla. Heimasíðan er mjög mikilvæg í upplýsingagjöf til fjölskyldna, starfsfólks og nærsamfélags. Forsíða skólans hýsir almennar fréttir af skólastarfinu og er öllum opin og það sama gildir um allar helstu upplýsingar um starf skólans. Starfsfólk í Hjalla notast einnig við samskiptasíðuna Workplace. Auk þess nota foreldrar og kennarar samskiptaforritið Karellen, þar sem foreldrar geta fylgst með sínu barni í leik og starfi og átt samskipti við kennara en

vefkerfið er sérstaklega útbúið til að hýsa mikinn fjölda mynda af skólasterfinu. Einnig nýtist sá valmöguleiki sem snjallforrit í síma foreldra.

Gildi skólans og hugmyndafræðilegar áherslur

Leikskólinn Hjalli starfar eftir Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 svo og Hjallastefnunni, íslenskri uppeldisstefnu sem Margrét Pála Ólafsdóttir er höfundur að. Skólinn er því hluti af tvenns konar faglegu samhengi; annarsvegar deilir leikskólinn faglegri sýn með öllum leikskólum Íslands sem starfa eftir Aðalnámskrá og hinsvegar deilir leikskólinn sýn með öðrum Hjallastefnuskólum bæði á leik- og grunnskólastigi. Þetta skapar Hjalla því nokkra sérstöðu hvað varðar námskrá þar sem fræðilegur grunnur allra Hjallastefnuskólanna er sá sami og ákveðinn grunnur skólanámskrárinnar er því sameiginlegur öllum leikskólum Hjallastefnunnar enda starfa þeir allir að sömu markmiðum um jafnrétti í skólasterfi. Leiðir hvers skóla að markmiðunum eru að mörgu leyti áþekkar en menning hvers skóla setur sinn svip á þær enda er í höndum starfsmannahópsins á hverjum stað að útfæra þann hluta skólanámskrár.

Menntastefna sveitarfélags

Hafnarfjarðarbær er með metnaðarfulla læsisstefnu sem Hjalli vinnur samkvæmt. Það er verkefnið Lestur er lífsins leikur sem hófst í leik- og grunnskólum Hafnarfjarðar 2015-2016. Þetta verkefni nær til yngri barna en áður eða allt niður í 6 mánaða börn. Markmiðið með þessum unga aldri er að börnin séu eflað í málþroska og fyrr sé gripið inn í ef börn þurfa á aðstoð að halda.

Leikskólinn Hjalli tekur mið af skólasterfni Hafnarfjarðarbæjar og hefur gildi hennar í heiðri.

Hjallastefnan í hnotskurn

Leikskólinn Hjalli starfar samkvæmt Hjallastefnunni, íslenskri uppeldisstefnu sem byggir á kenningum Margrétar Pálu Ólafsdóttur. Hjallastefnan kom fyrst fram í núverandi mynd hér, á leikskólanum Hjalla í Hafnarfirði. Námskrá Hjallastefnunnar felst bæði í meginreglum og kynjanámskrá svo og skráðum verkferlum í skólastarfinu. Margrét Pála Ólafsdóttir lýsir Hjallastefnunni í Handbók starfsfólks í leikskólum Hjallastefnunnar (Útg. Hjallastefnan 2012) og í bókinni Æfingin skapar meistaran (Endurútg. Bókafélagið 2012).

Í Hjallastefnuskólum er kynjaskipting er notuð til að tryggja jafnræði stúlkna og drengja og gefa börnum uppbot á þeim sviðum sem ekki tilheyra hefðbundnum kynhlutverkum. Hjallastefnan er ekki eyland heldur tengd hugmyndum um frjálst uppeldi á borð við þær sem Alexander S. Neill lagði fram. Að auki eru hugmyndir verkhyggjunnar lagðar til grundvallar en benda má á áherslur Hjallastefnunnar á raunhæfar og ígrundaðar lausnir í því samhengi svo og raunveruleikatengd verkefni í skólastarfi. Víða má sjá enduróm af kenningum Charles Peirce, William James og John Dewey í Hjallastefnustarfi og að auki er litið til skólaaðferða Carolyn Pratt, Rudolf Steiner og Maríu Montessori. Hugmyndir Lev Vygotsky eru einnig grunnur gagnvart hópstjórarstarfinu.

Hjallastefnan hefur verið rannsökuð í nokkrum rannsóknum og hafa þær bent til þess að stefnan hafi jákvæð áhrif á margan hátt. Má þar nefna meistaraprófsrannsókn Margrétar Pálu Ólafsdóttur árið 2000 sem benti til þess að börn sem höfðu dvalist á Hjallastefnuleikskóla, væru öruggari og ófeimnari í samskiptum við hitt kynið heldur en börn úr samanburðarhópi. Viðamikil rannsókn dr. Valdísar Jónsdóttur á námsumhverfi barna sýndi að hávaði var mælanlega minni í Hjallastefnuleikskólum en öðrum leikskólum. Nánari rannsóknarupplýsingar er að finna á hjallavefnum á slóðinni: www.hjalli.is

Kynjanámskrá Hjallastefnunnar

Kynjanámskráin er birtingarmynd á hugsjónum Hjallastefnunnar um jafnrétti stúlkna og drengja. Í hinu kynjaskipta skólastarfi er markmiðið að gera öllum börnum ávallt jafn hátt undir höfði og mæta ólíkum þörfum þeirra. Jafnframt er markmiðið að gefa þeim kost á að starfa og leika á eigin forsendum þar sem menning kynjanna er virt og viðurkennd og börn ekki þvinguð inn í ákveðin hlutverk vegna kyns.

Kynjaskiptingin felst í þremur meginþáttum. Í fyrsta lagi er kynjaskilningur Hjallastefnunnar á því innbyggða kynjamisrétti sem hamlar réttlæti og lýðræði í samfélagi okkar. Í öðru lagi er kynjanámskrá Hjallastefnunnar sem er leið til að efla og auka möguleika og rétt bæði stúlkna og drengja í daglegu skólastarfi. Í þriðja lagi er kynjafræðsla þar sem kennarar vinna á vitsmunalegum grunni að því að hamla gegn staðalmyndum kynjanna og skapa nýjan skilning hjá báðum kynjum. Hjallastefnan notar kynjaskiptingu sem vinnutæki án þess að það feli í sér að kynjatvíhyggjan sé viðurkennd sem eina leiðin til að skilgreina kyn. Frekar er brugðist við þeim

hugmyndum um kyngervi sem mótast hjá meginþorra barna við upphaf leikskólagöngu.

Lotur

Samkvæmt kynjaskilningi Hjallastefnunnar er gengið út frá að kynin öðlist oft takmarkaða færni og æfi of fáa eiginleika vegna heftandi kynhlutverka og kynjamótunar sem samfélagið ákvarðar á grundvelli kynferðis. Hjallastefnan mætir þessu með að þjálfra bæði kyn í öllum mennskum eiginleikum og eru loturnar kennslutækið til þess. Hver lota stendur í fjórar vikur í senn og eru fyrstu þrjár loturnar á haustönn (sjá skóladagatal leikskólans) og seinni þrjár á vorönn. Á milli lota eru svonefndar opnar vikur þar sem viðfangsefni eru alfarið óbundin. Allir þættir kynjanámaskrár eru þó ávallt í forgrunni í öllu skólasterfinu. Loturnar lúta til skiptis að félagslegri þjálfun og einstaklingsþjálfun. Fyrsta lota skólaársins er félagsleg, síðan kemur einstaklingslota og þannig koll af kolli fram á vor.

Yfirheiti hverrar lotu er almennt hugtak; lýsandi fyrir viðkomandi svið en heitinu fylgja síðan fjögur hugtök eða orð sem útskýra hvað þarf að æfa til að ná þeim árangri sem yfirheitið lýsir. Orðin fjögur eru svonefndir lotulyklar og er eitt orð einkennandi fyrir hverja viku lotunnar. Hverri lotu lýkur með uppskeruviku.

Fyrsta lota – Agi: virðing, hegðun, kurteisi, framkoma.

R-reglurnar eru í hávegum hafðar í Hjallastefnustarfi; röð, regla og rúttína í fyrirrúmi á öllum sviðum. Kjarnað umhverfi alls staðar, allir hlutir merktir, umferðarreglur merktar og sýnilegt og áþreifanlegt hvernig allt á að vera. Þaulhugsuð dagskrá og einfaldleiki í öllu skipulagi er jafn mikilvægt og umhverfiskjörnunin. Í kjarnastarfinu er síðan áherslan á skarpa og jákvæða nemendastjórnun með nákvæmri eftirfylgd og hegðunarreglum sem börnin taka þátt í að móta, kynna og endurskoða. Fyrstu lotunni lýkur með Framkomuviku.

Önnur lota – Sjálfstæði: sjálfstyrking, sjálfstraust, öryggi, tjáning.

Einstaklingsathygli og hvatning er kjarni þessarar lotu. Kennarar leggja sig fram við að nálgast hvern og einn nemanda og sannfæra bæði nemandann og fjölskylduna um óendanlegan vilja skólans til að hafa þennan einstakling í fyrsta sæti! Annarri lotu lýkur með Tjáningarviku.

Þriðja lota – Samskipti: umburðarlyndi, hjálpsemi, víðsýni, samstaða.

Þessi lota er í raun eineltisáætlun Hjallastefnunnar því hér er fjallað um samskipti í sinni víðustu mynd, nemendum kennt að virða landamæri annarra og standa saman um jákvæða framkomu og jákvæða hegðun, enda má segja að þessi lota snúist um félagslega jákvæðni. Þriðju lotu lýkur með Samstöðuviku.

Fjórdá lota – Jákvæðni: ákveðni, hreinskiptni, bjartsýni, gleði.

Vitaskuld er jákvæðni alltaf í fyrirrúmi alla daga skólaársins en í upphafi vorannar er tækifæri til að formgera jákvæðniæfingarnar. Samhliða þjálfuninni í að skilja hvað

jákvæð afstaða til lífsins þýðir, ber að vinna verkefni sem þjálfar börnin í að setja mörk fyrir sjálf sig, landamæri sem þau geta af ákveðni og elskulegheitum tjáð sig um. Fjórdu lotunni lýkur með Gleðiviku.

Fimmta lota – Vinátta: félagsskapur, umhyggja, nálægð, kærleikur.

Vináttulotan er beint framhald af bæði samskipta- og jákvæðnilotunni og í reynd hástígg þeirrar félagslegu jákvæðni sem þjálfuð hefur verið. Þar styrkjum við og eflum vináttu á allar lundir og vinaleikir s.s. leynivinaleikir barna- og fullorðinna eru skemmtilegt tækifæri. Einnig er mikilvægt að vinna með skilgreiningar á vináttunni, álit barnanna á vináttunni og hvað það þýðir að vera vinur eða vinkona. Fimmtu lotu lýkur með Kærleiksviku.

Sjötta lota – Áræðni: kjarkur, kraftur, virkni, frumkvæði.

Þessari síðustu lotu kynjanámskrárinnar er ætlað að reka smiðshöggið á heildarstarf vetrarins hvað varðar persónuþroska, bæði í einstaklings- og félagslegu tilliti og skilning barnanna á fjölbættum eiginleikum og mannlegri hæfni. Frumkvæði í sinni víðustu mynd er styrkt og fjallað vitsmunalega og verklega um möguleika nemenda til að hafa áhrif á umhverfi sitt með nýjum hugmyndum og nýjum lausnum, lýðræðislegum reglubreytingum og formlegum tillögugerðum til stofnana og aðila sem hafa áhrif á líf okkar. Sjöttu lotunni lýkur með Frumkvöðlaviku.

Meginreglur

Skólabragur leikskólans Hjalla byggir á meginreglum Hjallastefnunnar. Þar er kveðið á um þau viðhorf til barna og fjölskyldna sem starfsmannahópurinn sameinast um að útfæra á hverju skólaári. Grundvöllurinn er hin barnhverfa hugmyndafræði þar sem bæði þarfir barna svo og réttur þeirra til að njóta bernsku sinnar er í fyrirrúmi. Í meginreglunum er einnig skýr áhersla á hlutverki starfsfólks og þeim samskiptamáta sem setur jákvæðni og lausnamiðaðar aðferðir í fyrsta sæti og þar er einnig starfsmanna- og jafnréttisstefna leikskólans. Einnig kveða meginreglurnar á um umhverfi og efnivið skólans svo og viðhorf til umhverfis og náttúru.

Meginreglurnar eru í skýrri forgangsröð þar sem fyrstu reglurnar hafa skýran forgang og hver regla byggir á þeirri sem á undan kemur. Jafnframt er fyrsta reglan innsti kjarni starfsins og koll af kolli umlykur hver regla þá næstu á undan.

Fyrsta meginregla; börn og foreldrar

Hjallastefnunni er ætlað að mæta hverju barni eins og það er og virða og viðurkenna ólíkar þarfir aldurshópa, kynja og einstaklinga óháð uppruna og menningu. Skólanum ber einnig að virða valfrelsi og ólíkan áhuga barna og hlúa á viðfeðman hátt að velgengni allra.

Önnur meginregla; starfsfólk

Hjallastefnunni er ætlað að stuðla að því að jákvæðni, gleði og kærleikur séu ráðandi öfl í samskiptum starfsfólks svo og í öllum samskiptum við börn og foreldra og aðra sem koma að málum skólans.

Þriðja meginregla; umhverfi

Hjallastefnunni er ætlað að skapa samfélag innan hvers skóla þar sem jafnvægi, einfaldleiki og gagnsæi er ráðandi í dagskrá, umhverfi og búnaði og reglur eru sýnilegar og áþreifanlegar. Þannig gefst börnum skiljanlegt og viðuráðanlegt umhverfi miðað við aldur þeirra, þroska og getu.

Fjórtða meginregla; efniviður

Hjallastefnunni er ætlað að bjóða upp á leikefnivið og einföld námsgögn þar sem sköpun og ímyndun er í fyrirrúmi í fjölbreyttri reynslu hvers barns. Þannig skapar sjálfbjarga fólk eigið nám og leikheim með eigin lausnum og raunveruleikatengd verkefni eru í fyrirrúmi.

Fimmta meginregla; náttúra

Hjallastefnunni er ætlað að kenna börnum að skynja og njóta náttúrulegs umhverfis og virða náttúruna með nýtni, nægjusemi og hófsemi svo og með umhirðu og endurvinnslu.

Sjötta meginregla; samfélag

Hjallastefnunni er ætlað að hjálfa aga og hegðun á jákvæðan og hlýlegan en um leið ákveðinn og hreinskiptinn hátt. Með nákvæmni og festu verður taminn vilji leiðin til öryggis og frelsis fyrir alla í rósemi og friði innan skólasamfélagsins og síðar til ábyrgrar þátttöku í lýðræðisþjóðfélagi.

Grunnþættir menntunar

Í Aðalnámskrá leikskóla frá 2011 eru grunnþættir menntunar skilgreindir. „Grunnþættirnir snúast um læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn og ungmenni læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að bjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Grunnþættirnir snúast einnig um framtíðarsýn og getu og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa það.“ Grunnþættirnir eru eftirfarandi: Læsi, sjálfbærni, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti, heilbrigði og velferð, sköpun.

Læsi

„Læsi snýst um samkomulag manna um málnotkun og merkingu orða í málsamfélagi og er því félagslegt í eðli sínu. Það er háð hefð og er því ekki færni sem einstaklingar geta öðlast og beitt óháð stað og stund, menningu og gildum. Læsi krefst skriffæra, efnis til að skrifa á og miðils, t.d. bókar, til að koma ritmiðinni á framfæri og snýst því að hluta til um tæknimiðla og verkunnáttu“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Læsi er vítt hugtak sem nær allt frá því að geta lesið sér til gagns yfir í að vera læs á aðstæður, tilfinningar, umhverfi sitt og svo mætti lengi telja. Með læsi og læsisfærni eflist öryggi viðkomandi í hinum ýmsu aðstæðum. Með öryggi kemur vellíðan sem eykur færni og sjálfstraust viðkomandi í aðstæðum og leiðir af sér frekari möguleika viðkomandi til að tileinka sér færni og læra.

Læsi í sinni víðustu mynd í daglegu starfi leikskólans birtist meðal annars í:

- Umhverfi leikskólans með sjónrænum skilaboðum
- Allir leik-krókar barna og svæði eru sýnileg með myndum af athöfnum og merkingum
- Gagnvirkum bókalestri með börnum
- Að kennarar leggja sig fram um að setja orð á allar athafnir og auka þannig orðaforða
- Markvissri orðaforðainnlögn með tilliti til orðaforðalista menntamálastofnunar sem gefinn var út 2018. Starfshópur kennara hjá Hjallastefnunni þemagreindi listann í yfirhugtök og vann inn í málörvunarskipulag eftir aldri og þroska barna. Kennarar fá þá viku innleiðingu fyrir hvert þema í tengslum við kynjanámskrá Hjallastefnunnar. Leikskólinn Hjalli vinnur eftir þessum listum og hugmyndum.
- Lubba máhljóðabók
- Rímum og þulum
- Orðatiltækjum
- Gátum og orðaleikjum
- Hlustun
- Hrynjandi, t.d. með því að klappa atkvæði orða eða í takt
- Leit að hljóðum í orðum
- Söng og tónlist. Þar æfum við framburð, eflum orðaforða, notum rím og hrynjandi sem eflir hljóðkerfisvitund.

Vinnubrögð kennara einkennast að kynningu læsis og eflingu hljóðkerfisvitundar barna í gegnum leik og dagleg störf.

Sjálfbærni

„Menntun til sjálfbærni miðar að því að gera fólki kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta að samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Sjálfbærni hjá okkur á Hjalla birtist meðal annars í því að efniviður barna er í hæð barna, húsbúnaður og aðbúnaður er sniðinn eftir þörfum barna til þess að börnin geti verið sjálfstæð í athöfnum. Einnig æfum við sérstaklega sjálfstæði í vinnubrögðum og hugsun eftir aldri og þroska barna. Þetta á bæði við um daglegar athafnir sem og félagsleg samskipti. Þá er mikilvægt að æfa börnin í að gera hluti sjálf þegar þau hafa getu til og einnig er mikilvægt að æfa börnin í að biðja um aðstoð þegar á þarf að halda.

Allur efniviður í Hjalla, sem og annars staðar innan Hjallastefnunnar, er opinn efniviður og hefur ekki ákveðið hlutverk. Það er hlutverk barnsins sem meðhöndlar efniviðinn að finna honum hlutverk í leik. Það ýtir undir sköpun, æfir tjáningu, reynir á útsjónarsemi og gerir kröfur á sjálfstæð vinnubrögð. Efniviðurinn er því ekki að mata börn með ákveðnu hlutverki og útkomu eða hvað ætti að teljast sem *rétt* eða *röng* notkun. Með þessu móti ákveða börnin sjálf hlutverk og örlög sín í leiknum. Börnin hafa tækifæri til þess að stýra leiknum og nota til þess eigin ímyndun. Hlutverk kennarans er að vera til staðar fyrir barnið og grípa inn í ef nauðsyn þykir eða barn óski eftir því.

Ut anumhald og viðhald efniviðar í leikskólanum er í höndum barna og kennara, með því að þússa kubbana reglulega, búa til leir, þvo leiráhöldin eftir notkun, telja og passa upp á trélitina, svo nokkur dæmi séu tekin. Þá erum við markvist að vinna að virðingu fyrir samspili umhverfis og efnahagsþátta í félagslegum samskiptum okkar í starfi.

Sjálfbærni í starfi birtist meðal annars í:

- Kennarar og börn aðstoða hvort annað við að laga það sem þarf að laga innan leikskólans: Ef skrúfa í borðfót er að losna þá nýtir kennarinn tækifærið til að bjóða börnum að prófa að skrúfa með skrúfjárnri og herðir skrúfuna með aðstoð hópsins.
- Börnin fá tækifæri til að klæða sig sjálf og æfa sig jafnt og þétt á skólagöngunni. Hverjum sigri er fagnað þó svo að flíkin sé á röngunni eða fæturnir í krummafót.
- Börnin passi upp á umhirðu fatahólfs
- Börnin ná sér sjálf í leikefni
- Börnin læra að skammta sér sjálf og kynnast eigin magamáli
- Sjálfbærni í salernisferðum er unnin jafnt og þétt, allt frá því að venja börn af bleyjum yfir í að undirbúa þau fyrir sjálfstæði í grunnskóla.
- Börn eru hvött til þess að hlusta á þarfir líkamans, elstu börnin þurfa ekki að biðja um leyfi til þess að fá sér að drekka finni þau fyrir þorsta heldur geti þau bjargað sér sjálf.

- Með sjálfbærni kemur einnig aukin geta til þess að aðstoða vinkonur og vini sem styttra eru komin í því ferli og því er það markviss æfing hjá öllum börnunum að veita hvort öðru hjálparhönd ef þurfa þykir.

Þegar kemur að sjálfbærni er svo ótal margt sem fellur þar undir. Við fullorðna fólkið erum fyrirmyndir og má til gamans segja frá því að við erum með frasa um það að ekki sé hægt að ætlast til neins af börnum sem við treystum okkur ekki í að gera sjálf. Því er besta fyrirmyndin úrræðagóður kennari sem er óhræddur við að stíga út fyrir þægindarammann sinn og prófa eitthvað nýtt. Við göngumst við mistökum okkar og notum frasa eins og „æfingin skapar meistarann“, „gengur betur næst“ og „gerist á bestu bæjum“ þegar eitthvað fer úrskaiðis. Við getum lært af mistökum og einmitt lært að kunna að meta mistök. Við notum mistakaæfingar til að takast á við kvíða og ótta við mistök sem er oft mjög einkennandi hjá stúlkum og lærum að hafa gleðina við völd í krefjandi verkefnum.

Lýðræði og mannréttindi

„Forsenda lýðræðis er samábyrgð, meðvitund og virkni borgaranna sem gerir þá færa um að taka þátt í að móta samfélag sitt og hafa áhrif nær og fjær. Virðing fyrir manngildi og heilbrigði barna og ungmenna felur bæði í sér virðingu fyrir mannréttindum þeirra og viðurkenningu á hæfileikum þeirra og þroskamöguleikum“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Lýðræðishugsun og mannréttindi er fléttuð inn í allt okkar starf. Hvort sem það er í gegnum félagslegt uppeldi kynjanámskrár Hjallastefnunnar eða í dagskipulagi Hjallastefnuskóla. Við tölum oft um *millimetralýðræði* þegar við vinnum markvisst með virðingu sem barnið sýnir bæði sjálfu sér og öðrum. Þá vinnum við markvisst með æfingar sem efla sjálfstraust viðkomandi og að börnin upplifi að þau geti gert kröfur til umhverfisins. Það sé hlustað á raddir barna og því komi þau markvisst að skipulagningu starfsins, þau ákveði reglur og upplifi sig vera mikilvæga þáttakendur í samfélaginu. Hvort sem það er innan veggja leikskólans eða utan. Á hverjum degi fara börnin á lýðræðislega valfundi þar sem æfingin felst bæði í því að standa með sér og sínu vali, jafnframt því að æfa sig í mótlæti. Dæmi: *Hvernig gerum við gott úr hlutunum ef meirihlutinn kys annað en ég? Nú valdi ég útivæði en veðrið er ekki eins og ég hefði kosið að hafa það, hvernig get ég gert þessar aðstæður mér í hag? - sett sápu í pollinn? Farið út með heimagerðan flugdreka? Klætt mig betur?*

Þar koma heimspekilegar samræður inn, í stað þess að mata barnið með upplýsingum af fyrirfram ákveðnum hugmyndum kennarans að staldra við og spyrgja barnið: *Hvað heldur þú? Hvað finnst þér? Hvernig langar þig að leysa þetta?*

Út frá þessum samræðum koma oft stórkostleg lærdómstækifæri þar sem barnið getur sem dæmi prófað að velja að fara út að hoppa í pollum á sokkunum í stað stígvéla og finna að það verður fljótt blautt og kalt, það er þá jafnvel betra að meta veðrið og fara í stígvél til að geta verið lengur úti þegar blautt er.

Lýðræði og mannréttindi birtast meðal annars í:

- Daglegum valfundum þar sem valfrelsi barnsins er algert og alltaf sömu krókarnir í boði. Þá fer það ekki eftir dagsformi kennarans hvað er í boði á valfundum barnsins, þau geta alltaf gengið að því sem vísu.
- Daglegir hópatímar með hópakennara þar sem börnin geta haft markviss áhrif á athafnir og lærdóm
- Markvisst er tekið á móti hugmyndum barna og beiðnum þegar kemur að matseðlagerð skólans
- Börn hafa og geta óskað eftir fundum við stjórnendur skólans og óskað eftir úrbótum eða samtali
- Markvissar æfingar í virðingu og kærleika en einnig að biðja um leyfi þegar kemur að persónulegu rými annarra: má ég gefa þér knús
- Kennarar æfa sig líka í því, dæmi: Láta barn vita áður en kennari snýtir barni eða biður barnið um leyfi, bjóða barni knús eða biðja um leyfi til að aðstoða barn o.s.f.r.v
- Öll börn fá tækifæri til að tjá sig yfir daginn og við æfum virðingu og hlustun þegar aðrir eru að tjá sig
- Jafnt hlutfall af efniviði þannig að hægt er að skipta á milli gerist þörf á því og þegar börnin eru eldri eða hafa þroska til að æfa sig að skiptast á.
- Börn eru spurð að hugmyndum að lausnum í snúnum aðstæðum og þegar upp koma félagslegir árekstrar
- Markvisst talað um fjölbreytileika fjölskyldna, húðlitar, menningar og svo lengi mætti telja.
- Tungumál barna og starfsfólks í húsi er kynnt og unnið er að því að virðing sé fyrir ólíkri menningu og bakgrunni.

Fátt vekur eins mikla gleði stjórnenda og þegar börnin upplifa og sýna að þau geti haft áhrif á umhverfi sitt og líf sitt. Við sem kennarar berum þó alltaf ábyrgð og stundum verðum við að setja ákveðna línu sem barnið þarf að fara eftir, en gerum það á þann hátt að barnið upplifi að á það sé hlustað. Við gerum okkar besta til að komast hjá því að ganga á vilja barnsins eða brjóta á sjálfstæði þess. Dæmi um það getur verið sjálfstæðiafing barns í fatarými sem vill ekki klæða sig í fót. Þá er hægt að bjóða barninu upp á að það fái val um það hvort það klæði sig sjálf í fót eða þiggi aðstoð kennarans, eða að semja um ásættanlega niðurstöðu sem hentar báðum aðilum. Með samtali og hlustun sérstaklega af hálfu kennarans er hægt að komast að einstaklega fallegum lausnum í flestum aðstæðum og báðir aðilar ganga þannig sáttir frá borði. Ef við höfum það alltaf í huga þá detta kennarar síður í gildru þess að ganga yfir skoðanir barna.

Jafnrétti

„Markmið jafnréttismenntunar er að skapa tækifæri fyrir alla til að þroskast á eigin forsendum, rækta hæfileika sína og lifa ábyrgu lífi í frjálsu samfélagi í anda skilnings, friðar, umburðarlyndis, víðsýnis og jafnréttis. Í skólastarfi skulu allir taka virkan þátt í að skapa samfélag jafnréttis og réttlætis“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Hjallastefnan er í eðli sínu jafnréttisstefna og var upphaflega sett upp af fræknum kennurum til að koma til móts fyrirfram ákveðnar hugmyndir um hlutverk barna og einstaklinga út frá kyni viðkomandi í samfélaginu. Ekki verður farið í hvort um sé að ræða gildi, hegðun eða væntingar séu meðfædd eða lærðir eiginleikar, heldur að birtingamyndin sé misjöfn milli stúlkna og drengja og það er vert að skoða. Við byrjum því á að fjalla um jafnrétti út frá kyni en síðan endurspeglast öll jafnréttisnálgun Hjallastefnunnar í starfi út frá einstaklingi óháð kyni. Það er markmiðið með uppbótarvinnu og kynjanámskrá Hjallastefnunnar.

Jafnrétti birtist meðal annars í:

- Lotuskiptu kynjanámskrárstarfi Hjallastefnunnar sem farið er ítarlega í hér fyrir ofan
- Daglegum valfundum þar sem börnin velja það sem þau vilja
- Daglegum hópatímum þar sem farið er í uppbótarvinnu á hörguleinkennum kynjameningarinnar
- Stúlkur æfa sig í kjarkinum sínum og þeim eiginleikum sem jafnan eru tengdir við karllæga menningu
- Drengir æfa vinalegu hendurnar sínar og í þeim eiginleikum sem jafnan eru tengdir við kvenlæga menningu.
- Unnið er markvisst á móti neikvæðum afleiðingum kynjameningar í starfi, dæmi: yfirgangur og ofbeldi, hávaði og streita drengjameningar og nöldur, grátstjórnun, dulið einelti og klögur innan stúlknameningar
- Markvisst farið í vináttuhópatíma stúlkna og drengja þar sem við gerum uppbyggilega hluti saman og tölum jákvætt um hvert annað
- Réttur barna er virtur til skoðana og börnin fá tækifæri til að æfa sig í að láta í sér heyra og koma skoðunum sínum á framfæri
- Æfingar sem stuðla að jafnréttishugsun er lykill í öllu okkar starfi og hittast kennarar á fimm vikna fresti til þess að skipuleggja komandi starf með börnum.
- Leikefniviður er ekki með kynbundin hlutverk eða fyrirfram ákveðin leikform.
- Jafnt hlutfall af leikefni s.s. púðum, kubbum, áhöldum í leir, sulldóti og útiefnivið.

Þess ber að geta að með kynjaskiptingu Hjallastefnunnar er verið að vinna markvisst að því að bæta upp það sem kynin fara á mis við í kynjuðu samfélagi. Við köllum það uppbótarvinnu. Það þarf þó að vanda til verka og ekki dugar kynjaskiptingin ein og sér í þessari mikilvægu vinnu og getur í raun verið skaðleg ef kennarar fá ekki fræðslu um hvernig vinna skuli með börnunum í markvissri jafnréttisvinnu. Því hittast kennarar eins og áður sagði á fimm vikna fresti og undirbúa komandi vikur í starfi ásamt því að rýna í ágæti starfsins á liðnum vikum.

Heilbrigði og velferð

„Allt skólastarf þarf að efla heilbrigði og stuðla markvisst að velferð og vellíðan enda verja börn og ungmenni stórum hluta dagsins í skóla“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Hreyfing og hollt mataræði eru þeir þættir sem eru hvað áþreifanlegastir þegar kemur að heilbrigði og velferð í skólastarfinu. Með dagskipulaginu okkar tryggjum við að hvert og eitt barn fái góða útiveru í hópastarfi minnst einu sinni á dag. Síðan býðst börnum að velja sér frekari útivist í vali með frjálsum leik í fyrirrúmi tvisvar yfir daginn sé vilji fyrir því. Þá stundum við einnig það sem kallast *heilbrigð sál í hraustum líkama*. Við gerum það með eflingu einstaklingsins í gegnum þrautreynda kynjanámskrá Hjallastefnunnar sem útlistað er hér fyrir ofan. Í daglegu starfi í leikskólanum kemur fram í svörum frá kennurum eftirfarandi varðandi heilbrigði og velferð:

- Fjölbreytt hreyfing
 - Þrautabrautir
 - Leikir inni sem og úti
 - Gönguferðir
 - Vettvangsferðir
 - Dans
- Talað jákvætt um hreyfingu og hollt mataræði
- Æfum almennt hreinlæti og umhirðu
- Vinnum í nánun samstarfi með foreldrum að umhirðu barna
- Gróf- og fínhreyfingar æfðar í gegnum leikinn
- Vinnum með slökun og hugleiðslu, *kjörnun* okkur til að róa hugann og einbeitingu okkur að því að finna jákvæðni og gleði í gegnum slökun
- Hollur matur er eldaður á degi hverjum í húsi
 - Börn með ólíkar þarfir í fæði fá þörfum sínum mætt og þurfa ekki að reiða fram vottorð þess efnis.
- Matráðar fara eftir matarstöðlum Hjallastefnunnar sem eru endurskoðaðir reglulega
- Ávextir og grænmeti standa börnum og kennurum ávallt til boða á milli matmálmála - *svangt barn nýtur síður skólastarfs*
- Kennarar þrifa snertifleti hvers rýmis minnst tvisvar á dag
- Kennarar mæta hverju barni af umhyggju og kærleika og passa að þörfum hvers og eins einstaklings sé sinnt.
- Handþvottur á milli athafna, ekki einungis eftir salernisferðir eða útiveru- við bættum vel í handþvott og persónulegt hreinlæti í samvinnu við börn og foreldra
- Við gætum þess að hávaði sé í lágmarki og komum í veg fyrir heyrnaskemmdir og streitu af völdum hávaða
- Aðgengi allra sem að málum skólans koma að persónulegum smitvörnum er til staðar við alla inngagna skólans.
- Kennarar hafa greitt aðgengi að lækniþjónustu og handleiðslu sálfræðings í starfi.

- Skólinn er með áætlun um hvað gera skal ef upp koma áföll í barna eða kennarahópnum

Hugtökin *heilbrigði* og *velferð* hafa sett svip sinn á skólastarfið á undanförunum árum og við nýtum okkur þá kunnáttu og reynslu sem við fengum á tímum heimsfaraldar. Unnið er einnig þétt að félagslegum þáttum eins og virðing fyrir fjölbreytileika manneskjunnar hvað varðar líkamsvirðingu og svo lengi mætti telja.

Sköpun

„Í sköpun felst að móta viðfangsefni og miðla þeim, búa til, gera eitthvað nýtt eða öðruvísi en viðkomandi kann eða hefur gert áður. Sköpun er að uppgötva, njóta, örva forvitni og áhuga, virkja ímyndunarafl og leika sér með möguleika“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Við í Hjallastefnunni nálgumst sköpun í barnastarfi út frá einstaklingnum sjálfum og að hin fullorðna manneskja sé til staðar, stuðli að náttúrulegri forvitni barna og gefi börnum færi á að skapa. Við viljum meina að börn séu óendanleg uppspretta forvitni, leikja og sköpunar. Með áreitalitlu umhverfi viljum við bjóða börnum á að skapa sér sínar eigin hugmyndir og rými til athafna. Þannig lítum við á allt rými hvort sem um er að ræða leikrými eða listsköpunarrými sem auðan striga og barnið fær þá fullt frelsi til athafna. Unnið er með nálgun í sköpun bæði í kennarastýrðu umhverfi þar sem kennarinn hefur fullt frelsi til athafna með hópnum sínum, einnig í frjálsum leik barna þar sem barnið velur sjálft.

Hér fyrir neðan er að finna lista unninn eftir svörum og samskiptum kennara varðandi sköpun í starfi í Hjalla:

- Margskonar efniviður til listsköpunar og enginn með fyrirfram ákveðnar notkunarreglur eða hvers sé ætlast.
- Opinn leikefniviður fyrir frjálsum leik barna.
- Náttúrulegt útisvæði með hrauni, hæðum og hólum.
- Listsköpun í náttúrunni - sandur, steinar, vatn, blóm, laufblöð, strá, fjaðrir, kuðungar o.s.f.r.v.
- Sagnagerð barna – bullsögur.
- Listsköpun með óvenjulegum efniviði og áhöldum, s.s.drullu, kakó eða snjó, málað á tánum, með pensil í munni o.s.f.r.v.
- Skapandi dans með óvenjulegum ítarefnum, s.s.hveitidans, tilfinningadans og kornflexdans.
- Listaverkasýningar sem haldnar eru reglulega til að njóta og leyfa öðrum að njóta. Börnin halda sýningar fyrir foreldra í fataklefum, fyrir hvort annað og sýna utan skóla s.s. í almenningsrýmum eða stofnunum bæjarins.
- Ítarefniviður sem endalaust er hægt að bæta við í fasta króka eins og föndurkrók. Staðalbúnaðurinn ávallt sá sami en ítarefni lyftir sköpun á æðra stig í listsköpun
- Notum endurvinnanlegan/verðlausan efnivið til listsköpunar.
- Kennarar hvetja börnin til að gera sjálf.
- Kennarar bjóða ekki upp á fyrirfram ákveðin föndurverkefni.

- Allir krókar í vali eru til þess sniðnir að bjóða upp á sköpun, hvort sem er í föndurkrók, kubbakrók, leirkrókur, sullkrókur, leikstofu eða á útisvæði.
- Sköpun er órjúfanlegur þáttur leikskólastarfsins og kemur fram í öllum leik og starfi.

Sköpun á við allan daginn, alla daga á Hjalla. Við nýtum fjölbreyttar aðferðir, hvort heldur sem í formi líkamlegrar tjáningar, listsköpunar, tónlistar eða leiks. Við ýtum undir ferlið fremur en útkomu og árangur og vinnum mikið með sambland skynjunar allra skynfæra s.s.lyktar, snertingar og sjónar.

Við setjum listaverk upp til sýningar og vekjum þannig áhuga og gleði. Til að skapa sjónræna ró í kringum börnin tökum við listaverk svo niður þegar við höfum notið og vinnum út frá þeirri hugsjón að minna er meira.

Sambætt og skapandi leikskólastarf

Markmið Aðalnámskrár leikskóla eru sambætt við leikskólastarfið og gefst starfsfólki og börnum tækifæri til þess að vinna með námssvið Aðalnámskrár ýmist í frjálsum leik barnanna á val tímum eða með markvissum og skipulögðum hætti í hópatímum.

Læsi og samskipti

Í leikskólanum Hjalla er unnið með læsi á víðfeðman og fjölbreyttan hátt. Mikil áhersla er lögð á tjáningu í daglegu starfi og börnunum markvisst kennt að orða vilja sinn á jákvæðan og opinn hátt. Í Aðalnámskrá leikskóla segir „*Læsi í víðum skilningi þess orðs er mikilvægur þáttur samskipta. Læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, sýna tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt*“ (2011).

Í skólanum er lögð mikil áhersla á á söng þar sem langir og stundum flóknir textar æfa tilfinningu fyrir málnotkun og hrynjandi tungumálsins. Farið er með þulur og vísur kveðnar líkt og annars staðar í leikskólastarfi. Í Hjallastefnunni er síðan lögð rík áhersla á málskilning og merkingu og sérkennileg málnotkun er hluti af skólamenningunni. Þannig eru gömul íslensk orð oft notuð í stað algengari orða, til þess að gefa daglegri notkun tungumálsins aukna dýpt, auðga orðaforða barnanna og brjóta upp staðlaðar hugmyndir og gildishlaðnar klisjur.

Tungumálið er völdugt samskiptatæki sem getur myndað stórkostleg samskipti fólks í milli en getur líka verið hárbeitt vopn. Í Hjallastefnustarfi er leitast við að kenna börnum muninn þarna á milli. Markvisst er unnið að því að kenna börnum þá ábyrgð sem felst í orðum og þeim kennd hugtök til þess að skilgreina erfið samskipti. Jafnréttisáhersla kemur einnig fram í málnotkuninni en í vali orðalags er reynt að gæta jafnréttis og t.d. er börnum hrósað og þau hvött til dáða með kynhlutlausum orðum og við leggjum okkur fram um að tala við stúlkur í kvenkyni þar sem íslenska er afar karllægt tungumál.

Mikil áhersla er lögð á að börnin fái tækifæri til að tjá tilfinningar sínar og eru kennarar ávallt til aðstoðar til að stýra umræðum ef ágreiningur milli barna kemur upp. Einnig eru reglulega haldnir „fréttatímar“ þar sem þess er gætt að öll börn fái tækifæri til þess að segja frá viðburðum lífs síns eða öðru sem þeim liggur á hjarta. Þar fá börnin líka tækifæri til að æfa framkomu.

Lýðræðisfundir eru haldnir reglulega og þar fá börnin tækifæri til þess að æfa lýðræðislega virkni og réttlát félagsleg samskipti hvað varðar málefni sem hæfir aldri þeirra. Á lýðræðisfundi má til dæmis ákveða verkefni í hópatímum næstu viku eða hafa áhrif á matseðil skólans. Þess má til gamans geta að á skólaárinu 2019-2020 var oftast beðið um soðinn fisk með lauksmjöri sem er fastur liður á matseðli skólans að jafnaði einu sinni í viku.

Í Hjallastefnuskólum eru bækur notaðar á markvissan hátt og virðing borin fyrir þeim. Vel er vandað til þegar bækur eru valdar og mikilvægt er að innihald þeirra falli vel að

hugmyndafræði Hjallastefnunnar, einkum hvað varðar jafnréttishugsjónina. Auk hefðbundinna sagna- og ljóðabóka á leikskólinn nokkurt safn myndskreyttra fræðibóka. Í stað þess að lesa bækur fyrir börn er lögð áhersla á að kennarar lesi bækur og læri sögurnar sem þeir svo endursegja börnunum. Börnin virkja hugmyndaflugið þegar þau ímynda sér þær aðstæður sem sagan greinir frá og þátttaka barnanna er meiri þar sem þau geta haft áhrif á söguþráðinn og þannig getur góð saga orðið samvinnuverkefni barna og kennara.

Eldri hóparnir í leikskólanum nota bókasafn Hafnarfjarðar. Þau fara þangað bæði til að skoða og handfjatla bækur og til að fá þær lánaðar til lesturs í leikskólanum. Einnig hefur bókasafnið boðið upp á sögustundir sem eru vinsælar.

Einn grunnþáttur samskipta í nútímanum er vald á erlendum tungumálum. Við á Hjalla erum svo heppin að vera með kennara frá ýmsum löndum sem kynna móðurmál sitt í gegnum leik og söng. Þannig kynnast börnin ýmsum málljóðum sem þeim er annars framandi. Ein þessara kennara er Elizabeth Nunberg og hún hefur þróað enskukennslu í samvinnu við starfsfólk Hjallastefnunnar frá ársbyrjun 2003. Elizabeth sér líka um garðyrkjukennslu og kemur með lotur fyrir eldri kjarnanna á nokkra vikna fresti.

Tölvur og tæknilæsi

„Í færni í notkun tölvubúnaðar hafa spjaldtölvur komið inn með nýja möguleika fyrir leikskólabörn þar sem samhæfing augna og handa hefur hingað til sett þeim skorður í tölvunotkun. Er stefnt að aukinni notkun spjaldtölva í leikskólastarfinu á næstu árum”

Í eldri skólanámskrá má finna kaflann sem er hér innan gæsalappa. Þegar spjaldtölvurnar komu nýjar inn í skólana þá var þetta velkomin viðbót inn í tækni og tölvulæsi barna en þar sem spjaldtölvu- og símanotkun barna hefur aukist svo mikið á síðustu misserum hefur það reynst óþarfi að bæta því við leikskólastarfið. Við höfum því ekki haldið þeirri stefnu áfram og erum frekar að nýta spjaldtölvu kjarna í gagnaöflun þegar þess þarf, ljósritunarvél og myndavélar. Þó er gaman að nýta spjaldtölvur til upptöku og hægt að varpa af spjaldtölvum með Hue og skjávarpa á vegg í skólanum og þannig virkja gagnvirkni og gera tæknina að hópavinnu frekar en einstaklingsvinnu. Síðar kynnast börnin notkun lyklaborðs og að læra staðsetningu stafa og talna á lyklaborði samhliða færni í lestri og stærðfræði. Jafnhliða nota þau kennsluforrit sem hæfa s.s. teikniforrit.

Heilbrigði og vellíðan

Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) segir: „Í leikskóla eiga börn að læra um og tileinka sér heilbrigða lífshætti, hollt mataræði, hvíld, hreinlæti og hreyfingu“.

Allur matur skólans er eldaður á staðnum og út frá stöðlum Hjallastefnunnar um gæði matar. Þar má nefna skýr ákvæði um notkun aukaefna, takmörkun fitu og hlut trefja og grænmetis í fæðu barna og eru manneldissjónarmið Lýðheilsustöð var höfð að

leiðarljósi. Gæðastaðlarnir eru viðurkenndir af næringarfræðingi Vinnuverndar og unnið í samvinnu við matreiðslumeistara í eldhúsum Hjallastefnuskólanna. Skýrar reglur gilda um þjónustu við börn með ofnæmi og fæðuþol.

Hreyfing er grundvallaratriði í Hjallastefnustarfi og daglega er öllum börnum tryggð reglubundin hreyfing inni eða úti. Í stað skylduútvistar tryggja kennarar að hvert barn fái daglega útvist og næg tækifæri gefist til útvistar. Í hópatímum er mikið farið út enda viðmið að hver hópur fari út í hópatíma daglega og þá til þess að vinna eitthvað ákveðið verkefni með kennara sínum, fara í gönguferð, hlaupa eða fara í aðrar íþróttir. Á valtíma er útisvæði ávallt í boði og þá er um að ræða frjálsan leik. Leikskólinn Hjalli er vel staðsettur með Víðistaðatún öðru megin og hraunið hinu megin. Í stuttri göngufjarlægð er fjaran svo og söfn bæjarins.

Á valtíma er einnig í boði leikur í leikstofu þar sem gefast tækifæri til hreyfileikja í leikjum með dýnur, púða og teppi. Leikirnir á þessum svæðum gefa tækifæri til að byggja byggingar, setja upp þrautabrautir auk þess sem vinsælt er að útbúa leikfimitæki. Á öðrum svæðum á leiktíma er unnin fínhreyfivinna en börnin eru hvött til þess að nota fjölbreyttar stellingar, krjúpa á stólum, standa, sitja, vinna á gólfinu osfrv. Í miðju Hjalla er góður salur með hreyfi-búnaði, rimlum á vegg og góðu plássi fyrir hreyfingu og þrautabrautir.

Þar sem Hjallastefnuskólar nota opinn efnivið er litið svo á að allt sem inni á kjarnanum er sé opinn efniviður og til fjölbreytilegra nota. Þannig eru húsgögn einnig notuð sem leikefni og er algengt að byggja svokallaðar þrautabrautir úr borðum og stólum sem gefa kost á fjölbreytilegri hreyfingu. Dans er einnig mikið notaður í Hjallastefnustarfi; bæði sem tjáningarform en einnig sem holl og upplifgandi hreyfing. Skólafötin okkar eru svo meðal annars til að tryggja að börnin séu þægilegum fötum sem hvetja til hreyfingar.

Handþvottur og almennt hreinlæti setur sinn svip á daglega lífið í leikskólanum þar sem börnin fá aðstoð við að hugsa vel um sjálf sig, fötin sín og umhverfi. Yngstu börnin leggja sig að loknum hádegisverði en þau eldri eiga saman rólegar stundir í hópatímum, stundum í notalegu spjalli, í formi slökunar undir tónlist og stundum einfaldlega njóta þau þagnarinnar saman. Á milli klukkan 12 og 13 er svo kölluð næðisstund í skólanum. Framkvæmd hennar fer eftir aldri, þroska og áhugasviði hópa hverju sinni. Yngstu börnin fara í hvíld en eldri börnin fara gjarnan í hreyfistundir, núvitund, jóga, sögustund, nálægðaræfingar og æfingar í að vera sátt í eigin skinni.

Sjálfbærni og vísindi

Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) segir: “Frá fyrstu stundu beita börn ýmsum aðferðum við að kanna og reyna að skilja umhverfi sitt. Þau horfa, hlusta, snerta, bragða, handleika, flokka, bera saman, rannsaka og draga ályktanir”. Í öllu starfi skólans er gert ráð fyrir að börn njóti fjölbreyttrar upplifunar og lögð sérstök áhersla á að þau geti verið í tengslum við náttúruna á lifandi hátt. Hjallastefnan leggur áherslu á náttúrulegt útisvæði og í leikskólanum er náttúrulegum starfskostum gert eins hátt undir höfði og mögulegt er. Sandpyttir, moldargryfjur og vatn gefa kost á massavinnu úti, grjót, klettar, mishæðir og opin svæði gefa kost á fjölbreyttri upplifun. Náttúran

umhverfis leikskólann er einnig auðlind sem mikið er nýtt í starfinu og einnig er farið í lengri vettvangsferðir til þess að njóta náttúrunnar.

Leikskólinn Hjalli leggur mikla rækt við náttúruvernd og tengsl við náttúruna. Við á erum sífellt að finna nýjar leiðir og viðhalda gömlum leiðum til að vera í tengslum við náttúruna og nærsamfélagið. Börnin taka þátt í umhverfisverndinni með ýmsum hætti eins og flokkun og endurvinnslu, með þátttöku í umræðum, með því að taka ábyrgð á eigum kjarnans og nota hugmyndaflugið til að nýta það sem til er á margvíslegan hátt. Þá fara börnin reglulega í hreinsunarferðir um umhverfið til að fjarlægja rusl til að fegra umhverfið.

Sjálfbærni er lykilhugtak í starfi Hjallastefnuskólanna. Sjálf uppeldishugsjón skólans snýst að stóru leyti um þjálfna börn í sjálfbærni og minnka áherslu á neysluhyggju. Þannig læra börnin að leika sér með lítið í stað þess að „vanta“ sífellt eitthvað og þeim er tamin nægjusemi sem síðan elur af sér skapandi hugsun þar sem þau leita lausna og finna nýja möguleika í þeim efnivið sem til staðar er í stað þess að kaupa og bæta við nýju.

“Jafnframt ber að ýta undir vísindalega hugsun og aðstoða börn við að sjá tengsl, orsök og afleiðingu og styrkja skilning þeirra á hugmyndum og hugtökum.” (Aðalnámskrá 2011). Hjallastefnuskólarnir byggja þjálfun í vísindalegri hugsun inn í dagskrá sína og efnivið og þannig þjálfast börnin í notkun hugtaka og skilningi á lögmáli orsaka og afleiðinga í gegn um leik og daglegt starf. Börn taka þessa þekkingu inn í gegnum veru sína á leikskólanum, þau læra að klæða sig ef þeim er kalt, að þau þurfi að drekka þegar þau eru þyrst til að líða beturað sólin hiti umhverfið, að snjóbráðni þegar hann er tekinn með inn í hlýjuna. Lítil börn eru alltaf að fast við slíka hluti og þó að okkur fullorðnu þyki þeir sjálfsagðir þá er þeir mikið nám fyrir lítil börn sem eru að læra á umhverfi sitt. Mikið af efnivið Hjallastefnuskólanna er úthugaður með þetta í huga og eru til dæmis notaðir kubbar sem hafa rétt stærðfræðileg innbyrðis hlutföll, þ.e. stærsti kubburinn er helmingi stærri en sá næsti fyrir neðan o.s.frv. Ílát fyrir sull og vatnsleiki er hugsaður og útbúinn á sama hátt og býður því upp á þjálfun í rúmmálsskynjun í leiknum sjálfum. Að auki er svo unnið með vísindaleg hugtök og verkefni í hópastarfi leikskólans. Einkum eru náttúruvísindi ofarlega á blaði og börnin rækta jurtir af fræjum, fylgjast með vexti þeirra og öðlast skynjun fyrir hringrás lífsins.

Sköpun og menning

Hugmyndafræðin að baki hinum einfalda efniviði sem börnin leika sér með dag hvern í leikskólanum er fyrst og fremst sú að hvetja til sköpunar, samvinnu og samleiks. Öll áhersla í skapandi starfi skólans er upplifunin við sköpunina, að njóta augnabliksins þegar hugmyndirnar verða til og að koma þeim frá sér. Minni áhersla er lögð á afraksturinn, verkið sjálft, enda má treysta því að ánægja ríki með þá vinnu sem unnin er af innlifun og gleði.

Í hverjum val tíma Hjalla, sem fram fer tvisvar sinnum á dag, gefst börnunum kostur að velja sér fönðurkrók, kubbakrók og leirkrók. Á þessum svæðunum er ákveðinn grunnefniviður og áhöld í boði til að vinna að sköpun en fjölbreyttu ítarefni er bætt við til að auðga sköpun og upplifun barnanna. Í hópatímum er svo unnið mikið í sköpun og má segja að eina takmörkunin sé hversu langt hugarflug barna og kennara nær. Reglubundið eru sýningar á verkum barnanna og eins er ákveðnum verkefnum safnað í „útskriftarbækur“ sem sýna þroska og ferli í starfi þeirra alla leikskólagönguna. Þessi mappa er síðan eign barnsins eftir útskrift úr leikskólanum ásamt myndasafni barnsins sem foreldrar geta sótt sér frá upphafi skólagöngu barnsins.

Söngur er aðalsmerki tónlistariðkunar í Hjallastefnuleikskólum og er sungið daglega og vel gætt að því að börnin hafi alltaf ný og skemmtileg sönglög til þess að glíma við. Lögð er áhersla á að börnin æfi sönglög með fjölbreyttum og vönduðum textum sem hafa bókmenntalegt eða menningarlegt gildi. Vikulegur söngfundur er helgaður tónlistariðkun þar sem stúlkur og drengir koma saman og syngja og dansa. Á þessum stundum æfa börnin framkomu og flytja skemmtiatriði í formi söngva, leikrita og dansatriða. Tónlist er notuð markvisst bæði til hlustunar, við dans og aðra tjáningu í leikjum. Lögð er áhersla á það í skólanum að kynna börnunum fjölbreytta tónlist, til dæmis djass, klassík, popp, rokk og þjóðlagatónlist. Börnunum gefast líka tækifæri til þess að prófa hljóðfæri og óhefðbundna hljóðgjafa.

Í umfjöllun leikskólans um menningu og samfélag er kappkostað að brjóta upp staðalímyndir kynja og kynþátta og leggja áherslu á mikilvægi þess að hver einstaklingur fái að njóta sérkenna sinna innan þess samfélags sem hann lifir og hrærist í. Fjölskylduadstaður barnanna sjálfra og kennaranna gefa kost á umfjöllun um marga þætti samfélags og menningar svo sem mismunandi búsetuhætti, ólík fjölskyldu- og sambúðarform, fjölskyldutengsl og atvinnulíf. Styttri og lengri vettvangsferðir og heimsóknir á menningarstofnanir gefa kost á því að börnin kynnist nánasta umhverfi sínu og því sem það hefur uppá að bjóða.

Hefðir og hátíðahöld eru hluti af menningu hvers samfélags og í leikskólanum eru slíkir viðburðir í hávegum hafðir, upp að þeim mörkum þó að þeir skapi börnunum ekki streitu eða vanlíðan af öðru tagi. Mikið er lagt upp úr því að börnin hljóti jákvæða upplifun af undirbúningi hátíða og tyllidaga og jafnframt er reynt að hlífa þeim við streitu og neyslukapphlaupinu sem getur fylgt.

Vettvangsferðir vikka sjóndeildarhring barna, þau kynnast sínu nánasta umhverfi og fá aukna dýpt í skilning á sínu samfélagi, menningu og listum. Umhverfi skólans er kjörið til spennandi vettvangsferða í óspilltri náttúru. Slíkar ferðir efla alhliða þroska og auka andlega og líkamlega heilsu, vellíðan, styrk og þor. Samstarf er við Hrafnistu en þangað fara 4 ára hóparnir okkar í heimsóknir reglulega yfir skólaárið. Einnig höfum við verið í samstarfi við tónlistarskólann í Hafnarfirði. Til okkar hafa komið nemendur og leikið fyrir okkur á hljóðfæri og æft sig þannig í að koma fram um leið og börnin hér í Hjalla hafa um leið tækifæri til að æfa sig að vera á tónleikum.

Fjölskyldan og leikskólinn

Hjallastefnuskólar leggja mikla áherslu á samvinnu við foreldra og fjölskyldur hvers barns til að skapa traust milli heimilis og skóla; ef skólinn nýtur ekki trausts foreldra, munu kennarar aldrei ná að skapa óskorðuð tengsl við barnið og þar af leiðandi fær barnið ekki það gæðastarf í skólanum sem það á skilið.

Í upphafi eru nýjir foreldrar boðaðir á kynningarfund um skólann og fá bækling Hjallastefnunnar um meginreglur og kynjanámskrá Hjallastefnunnar og upplýsingablöð skólans með nánari upplýsingum um daglegt starf. Náið samráð foreldra og skóla fer fram í daglegum samskiptum sem mikil áhersla er lögð á en að auki með foreldraviðtölum sem fara fram að haustönn og svo eru valkvæð foreldraviðtöl á vorönn. Börnin bjóða foreldrum sínum í hressingu á vorönn, drengir bjóða fjölskyldum sínum í kringum bóndadaginn og stúlkur bjóða sínu fólki í kringum konudaginn. Foreldrar og fjölskyldur barnanna taka þátt í raunverulegum verkefnum með skólanum með svonefndu „fjölskylduframlagi“ þar sem foreldrar og fjölskyldur styðja við skólann eftir nánara samkomulagi.

Allar fjölskyldur í Hjalla fá aðgang að samskiptaforritinu Karellen. Þar geta foreldrar og kennarar skipst á skilaboðum sem og skráning á svefni og hversu vel börnin borða hádegismat. Þar setja kennarar einnig inn myndir af skólastarfinu sem foreldrar geta skoðað í sínu snjalltæki eða tölvu.

Sem tenging milli heimilis og skóla senda kennarar fréttabréf í tölvupósti reglulega. Einnig leggjum við mikið upp úr að fjölskyldur fái einstaka skilaboð strax, þá með símtali, einkaskilaboðum eða spjalli í forstofu.

Annað hvert skólaár fer fram viðhorfskönnun meðal foreldra þar sem innt er eftir endurgjöf og tillögum til úrbóta í skólanum. Að auki hafa foreldrar greiðan aðgang að samtali við skólastjórnendur ef þörf er á. Öflugt foreldrasamstarf eykur sýnileika leikskólans og stuðlar að jákvæðara viðhorfi samfélagsins til leikskólastarfs.

Foreldrafélag starfar við skólann skv. eigin starfsreglum sem kynntar eru á heimasíðu skólans.

Vorferð

Elstu börnin okkar, 4 ára börnin, fara í dagsferð með kennurum skólans að vori. Undanfarin ár hefur förinni verið heitið í Sólheima í Grímsnesi þar sem börnin hafa unað sér daglangt í leik og skoðunarferðum með hópstjórunum sínum.

Útskrift

Elstu börnin okkar ljúka leikskóladvölinn að hausti og fara saman í Barnaskólann í Hafnarfirði, þar sem þau fara á 5 ára kjarna. Foreldrar geta svo valið að vera áfram þar með börnin í námi upp að 10 ára aldri eða þar til að yngsta stigi grunnskólans er lokið.

Sérkennsla

Börn eru eins misjöfn eins og þau eru mörg – einstök hvert og eitt. Öll hafa þau skýr einstaklingseinkenni, sérstaka hæfni og áhuga og sterkan vilja. Það er grundvallaratriði fyrir farsæld þeirra að skólinn hlúi að þeim á þeirra eigin forsendum og forðist að gera sömu kröfur til allra og steypa alla í sama mót. Þar af leiðandi verður Hjallastefnuskóli að leita allra leiða í skipulagi sínu og starfsháttum til að hafa fjölbreytileg verkefni og valkosti fyrir hendi. Hjallastefnukennarar fagna fjölbreytileikanum innan barnahópsins og telja ekki eftir sér að stíga skrefinu lengra til að mæta hverju barni.

Í flestum tilvikum er sérkennsluþörf mætt innan hvers barnahóps með samþættingu og heiltæku starfi. Þurfi barn sérstaka aðstoð eða sérstök úrræði vegna þroskastöðu, líkamlegs atgervis, hegðunar eða aðstæðna sinna að öðru leyti, metur skólinn með foreldrum hvernig staðið skuli að slíkri aðstoð. Engin ein leið er rétt, heldur ráða þarfir barnsins ferðinni samkvæmt mati þeirra sérfræðinga sem að málinu koma og úrslitavaldið er hjá foreldrum

Brúin

Í leik- og grunnskólum Hafnarfjarðar eru sérstök teymi þar sem unnið er í sameiningu til að auka farsæld barna og fjölskyldna þeirra og Hjalli er að hefja þátttöku í því verkefni á vorönn 2023. Brúin er verklag sem eflir stuðning og þjónustu við börn í leik- og grunnskólum sem glíma við áskoranir. Áherslan er að veita stigskipta þjónustu eins fljótt og hægt er. Á fyrsta stigi eru vægari úrræði virkjuð, á hærri stigum eru markvissari úrræði virkjuð og þverfagleg samvinna sett í gang. Í brúarteymunum situr fagfólk á vegum skólans, ásamt ráðgjöfum frá fjölskyldu- og barnamálasviði og mennta- og lýðheilsusviði. Brúarteymið kortleggur stöðu barnsins og leitar sameiginlegra lausna til að styðja við barnið og fjölskyldu. Nám, hegðun, þroski og líðan barnsins eru rædd með samþykki foreldra og hentug úrræði virkjuð til að bregðast sem fyrst við erfiðleikum eða aðstæðum barnsins. Í leikskólum eru samráðsteymi virkjuð.

Leiðarljós leikskóla

“Hlutverk leikskólans er að skapa öruggt og þroskahvetjandi umhverfi þar sem allir einstaklingarnir sem þar starfa, börn og fullorðnir fá notið sín dag hvern og hafa tækifæri til að hafa áhrif á umhverfi sitt og þroska sjálfræði sitt í lýðræðisumhverfi.”

Eftirfarandi leiðarljós úr Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011, eiga að vísa leikskólum veginn í mótun leikskólastarfs. Starfsfólk leikskóla, í samráði við foreldra og börn, þarf að koma sér saman um hvernig starf leikskólans tekur mið af leiðarljósunum og skrá aðferðir og leiðir í skólanámskrá leikskólans:

- *Leikskóli á að vera lýðræðislegur vettvangur og lærdómssamfélag þar sem starfsfólk, foreldrar og börn eru virkir þátttakendur og hafa áhrif á ákvarðanir um málefni leikskólans.*
-
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til samvinnu og samstarfs milli barna, starfsfólks, foreldra og nærsamfélags.*
- *Leikskóli á að vera félags- og menningarlegur vettvangur þar sem þjódararfur og gildi íslensks samfélags skipa veglegan sess.*
- *Leikskóli á að vera samfélag þar sem hver einstaklingur nýtur virðingar og leggur sitt af mörkum.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að taka mið af umhverfi leikskólans og því samfélagi sem hann er í. Jafnframt á leikskólinn að vera virkur þátttakandi í samfélaginu og hafa áhrif á það.*
- *Leikskólastarf skal byggjast á jafnrétti, virðingu fyrir margbreytileika mannlífsins og öðrum menningarheimum.*
- *Virða skal rétt allra sem þar dvelja, óháð kynferði, bakgrunni, aðstæðum eða getu og leitast við að koma til móts við þarfir allra.*
- *Menntun til sjálfbærni á að endurspeglast í öllu starfi leikskóla í virku samstarfi við heimili og nærsamfélag.*
- *Í leikskóla þarf að finna fjölbreyttar leiðir til samstarfs við fjölskyldur og leita margvíslegra leiða til að koma á framfæri upplýsingum um starfshætti og starf leikskólans.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að stuðla að því að börn læri að bera virðingu og umhyggju fyrir öðru fólki, þrói með sér samkennd, tillitssemi og vináttu.*
- *Í leikskóla á að stuðla að því að börn þrói með sér jákvæða sjálfsmynd með því að virða sérstöðu og sjónarmið hvers einstaklings.*

- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við viðfangsefni sem taka mið af áhuga þeirra, styrkleikum og þroska þannig að trú þeirra á eigin getu aukist og hneigð þeirra til náms eflist.*
- *Í leikskóla á að byggja á reynsluheimi barna og skapa þeim merkingabæra reynslu.*
- *Í leikskóla á að leggja áherslu á sjálfstæði og frumkvæði og hvetja á hvert barn til að taka ábyrgð á sjálfu sér.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að stuðla að virðingu barna fyrir náttúru og umhverfi sínu.*
- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til fjölbreyttrar hreyfingar og útiveru.*
- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við fjölbreytt verkefni sem bjóða upp á margar lausnir og hvetja til rannsókna og ígrundunar.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til gagnrýnninnar hugsunar og gefa börnum færi á að virkja sköpunarkraft sinn.*
- *Í leikskóla á að hvetja börn til að túlka og tjá sig á fjölbreyttan hátt, m.a. í gegnum leik, hreyfingu, myndmál, tónlist, tungumál, tölur og tákn.*
- *Í leikskóla á að skapa aðstæður fyrir börn til að leika sér svo að þau fái svigrúm fyrir ímyndunarafli sitt og sköpun.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja börn til að tjá sig og hlusta á frásagnir, sögur, ljóð og ævintýri.*
- *Í leikskóla á að nýta þau tækifæri sem gefast í daglegum samskiptum til að efla íslenska málvitund þar sem börn læra ný orð og hugtök og þróa tungumálið.*

Mat og eftirlit

Leikskólinn Hjalli stendur á hverju ári fyrir umfangsmiklu innra mati sem að nokkru er hluti af reglubundnu innra eftirliti Hjallastefnunnar ehf. svo sem spurningakönnun fyrir foreldra, spurningakönnun fyrir starfsfólk, athugun á lögbundnum gögnum skólans og rekstrarskoðun útisvæðis. Að nokkru er innra matið einungis á vegum leikskólans og er notað innan veggja hans, svo sem gátlistar fyrir foreldraviðtöl, skráning á vali og úrvinnsla úr hópatímaskráningu. Á grundvelli niðurstaðna úr innra mati hver skólaárs vinnur leikskólinn umbótaáætlun. Ítarlega útlistun á innra mati leikskólans og umbótaáætlun má finna í skýrslu hans um innra mat.

Ytra mat á skólastarfinu er í höndum sveitarfélags og Mennta- og menningarmálaráðuneytis. Heilbrigðisyfirvöld og vinnueftirlit ríkisins kanna aðstæður í leikskólanum reglulega og útisvæðið er aðalskoðað af faggildum aðila árlega.

